

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

© 2020 ПОПЛАВСЬКА О. М., ПОЛЯК Н. О.

УДК 331.5.024.5:364.22(477)

JEL: J23; I32

Поплавська О. М., Поляк Н. О. Державна політика зайнятості: здобутки та перешкоди на шляху подолання бідності в Україні

У статті досліджено сучасний стан державної політики зайнятості населення та оцінено її ефективність у контексті виконання діючої Стратегії подолання бідності в Україні. Зокрема, розглянуто результативність впливу діяльності служби зайнятості на зменшення безробіття, а також можливості зайнятості для робочої сили в Україні. Проведено оцінювання ефективності роботи служби зайнятості в розрізі аналізу виконання Стратегії подолання бідності за період 2016–2019 рр. за напрямками: сприяння громадянам у підборі належної роботи; надання роботодавцям послуг із добору працівників; участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру; сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності; проведення професійної орієнтації населення; додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці. У результаті дослідження було виявлено основні здобутки та перешкоди щодо державної політики зайнятості на шляху подолання бідності в Україні. Серед здобутків: налагодження ефективної взаємодії між державною службою зайнятості та бізнесом щодо обміну інформацією; покращення взаємодії з безробітними; зростання довіри населення до служби зайнятості. Виявлено, що перешкоди у подоланні бідності знаходяться у площині менеджменту, управління економікою країни та підприємств. Обґрунтовано, що з метою підвищення добробуту населення та зниження бідності в подальшому державна політика зайнятості населення має бути спрямована на створення нових робочих місць, що мають високу наукоємність, розвиток малого та середнього бізнесу, сфери обслуговування (креативних сфер економіки) тощо.

Ключові слова: політика зайнятості, безробіття, подолання бідності, бідність працюючих, ринок праці, працевлаштування, попит і пропозиція.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-233-241>

Рис.: 6. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 12.

Поплавська Оксана Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: oksanadom@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9538-3718>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1912156/>

Поляк Наталя Олегівна – кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник відділу досліджень розвитку соціальних систем і міжнародного співробітництва, Науково-дослідний інститут праці і зайнятості населення Міністерства соціальної політики України і НАН України (вул. Івана Франка, 15б, Київ, 01030, Україна)

E-mail: poliak_n@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4781-7486>

УДК 331.5.024.5:364.22(477)

JEL: J23; I32

Поплавская О. Н., Поляк Н. О. Государственная политика занятости: достижения и препятствия на пути преодоления бедности в Украине

В статье исследовано современное состояние государственной политики занятости населения и оценена её эффективность в контексте выполнения действующей Стратегии преодоления бедности в Украине. В частности, рассмотрены результативность воздействия деятельности службы занятости на уменьшение безработицы, а также возможности занятости для рабочей силы в Украине. Проведена оценка эффективности работы службы занятости в разрезе анализа выполнения Стратегии преодоления бедности за период 2016–2019 гг. по направлениям: содействие гражданам в подборе подходящей работы; предоставление работодателям услуг по подбору работников; участие в организации проведения общественных и других работ временного характера; содействие гражданам в организации предпринимательской деятельности; проведение профессиональной ориентации населения; дополнительное содействие в трудоустройстве отдельных категорий граждан, которые неконкурентоспособны на рынке труда. В результате исследования были выявлены основные достижения и препятствия относительно государственной политики занятости на пути преодоления бедности в Украине. Среди достижений: налаживание эффективного взаимодействия между государственной службой занятости и бизнесом по обмену информацией; улучшение взаимодействия с безработными; рост доверия населения к службе занятости. Выявлено, что препятствия в преодолении бедности находятся в плоскости менеджмента, управления экономикой страны и предприятий. Обосновано, что с целью повышения благосостояния населения и снижения бедности в дальнейшем государственная политика занятости населения должна быть направлена на создание новых рабочих мест, имеющих высокую наукоёмкость, развитие малого и среднего бизнеса, сферы обслуживания (креативных сфер экономики) и др.

Ключевые слова: политика занятости, безработица, преодоление бедности, бедность работающих, рынок труда, трудоустройство, спрос и предложение.

Рис.: 6. **Табл.:** 2. **Библ.:** 12.

Поплавская Оксана Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры управления персоналом и экономики труда, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)

E-mail: oksanadom@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9538-3718>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1912156/>

Поляк Наталья Олеговна – кандидат економічних наук, ведучий научний співробітник відділу досліджень розвитку соціальних систем і міжнародного співробітництва, Научно-исследовательский институт труда и занятости населения Министерства социальной политики Украины и Национальной академии наук Украины (ул. Ивана Франко, 15б, Київ, 01030, Україна)

E-mail: poliak_n@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4781-7486>

UDC 331.5.024.5:364.22(477)

JEL: J23; I32

Poplavsk O. M., Poliak N. O. The State-Controlled Employment Policy: Achievements and Obstacles to Overcoming Poverty in Ukraine

The article examines the current status of the State-controlled employment policy and evaluates its efficiency in the context of implementation of the current Strategy to overcome poverty in Ukraine. In particular, the authors consider the efficiency of the impact of the employment service's activities on reducing unemployment, as well as employment opportunities for the workforce in Ukraine. An evaluation of the efficiency of employment service was carried out in the plane of analyzing the implementation of the Strategy to overcome poverty for the period 2016-2019 by the following directions: helping citizens to select suitable work; providing employers with recruitment services; participation in the organization of public and other works of a temporary nature; helping citizens to organize their business; conducting the professional orientation of the population; additional assistance in the employment of certain categories of citizens who are not competitive in the labor market. The study identified major achievements and obstacles regarding the State-controlled employment policies in the course of overcoming poverty in Ukraine. Among the achievements are the following: establishing an effective interaction between the State-controlled employment service and the business as to information exchanging; improving interaction with the unemployed; increase in public confidence in the employment service. It is identified that the obstacles in overcoming poverty belong in the sphere of management, governing both the country's economy and the enterprises' activities. It is substantiated that in order to increase the well-being of the population and reduce poverty in the future, the State-controlled employment policy should be aimed at creating new jobs with high science intensity, the development of small and medium-sized businesses, of service sector (creative spheres of the economy), etc.

Keywords: employment policy, unemployment, overcoming the poverty, poverty of workers, labor market, employment, supply and demand.

Fig.: 6. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 12.

Poplavsk Oksana M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Personnel Management and Labour Economics, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: oksanodom@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9538-3718>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1912156/>

Poliak Natalia O. – PhD (Economics), Leading Researcher, Department of Social Systems Development Research and International Cooperation, The Scientific Research Institute of Labour and Employment of the Population of the Ministry of Social Policy of Ukraine and National Academy of Sciences of Ukraine (15b Ivana Franka Str., Kyiv, 01030, Ukraine)

E-mail: poliak_n@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4781-7486>

Незважаючи на консолідацію зусиль багатьох країн світу, до сьогодні, за оцінками Світового банку, близько 40–60 мільйонів людей проживають у крайній бідності (до 1,90 дол. США на день) [1]. Разом із тим, у світі стрімко зростає кількість трудящих бідняків. За оцінками МОП, сьогодні приблизно кожен п'ятий працюючий у світі живе менше, ніж на 3,2 дол. США в день [2]. Зрозуміло, що можливість отримувати трудовий дохід на достатньому рівні сприяє скороченню кількості бідних. Проте зайнятість – не єдиний чинник, що визначає бідність, важливо також, аби робота приносила достатній дохід. На жаль, проблема бідності серед працюючих існує не лише в бідних країнах. Відповідно до досліджень IFS у Великобританії у 2017 р. серед працюючих бідними були близько 18%, тобто близько 8 мільйонів людей, які проживають у працюючих домогосподарствах, перебувають у відносній бідності [3]. Водночас у 2017 р. 9,4% усіх працівників ЄС-28 проживали в домогосподарствах, яким загрожує бідність, тобто це майже 20,5 млн осіб [4].

Державна політика зайнятості відіграє важливу роль у системі соціально-економічної політики, яка впливає на формування доходів населення, розвиток людського потенціалу, а також на покращення рівня та якості життя населення. Досягнення продуктивної за-

йнятості є одним із важливих завдань для України під час виконання Стратегії подолання бідності [5]. Проте сама лише продуктивна зайнятість не гарантує відсутності бідності серед працюючих, тому важливо, аби їхня праця була гідною. Крім того, у класичному сприйнятті чинників, що впливають на зростання бідності, є не тільки гідна праця, але й скорочення безробіття. Сучасною загрозою є те, що внаслідок COVID-19, залежно від припущень щодо масштабів економічного шоку, ряди бідних можуть суттєво поповнитися новими людьми. Так, часткова зайнятість або її нестандартні форми спричиняють ризики безробіття, що зростатимуть, отже, ймовірність збідніти збільшується. Зважаючи на складність проблеми бідності, завдання щодо подолання такого явища – це зобов'язання держави.

Проблеми державного регулювання зайнятості населення та її вплив на рівень життя населення та поширення бідності досліджувалися в роботах таких провідних українських та зарубіжних вчених, як: Е. Лібанова, А. Колот, Д. Богиня, С. Бандур, І. Бондар, О. Грішнова, М. Долішній, М. Маршавін, В. Мандибур, О. Новікова, В. Онікієнко, В. Онищенко, О. Астахова, В. Василенко, С. Рязанцев, Л. Чижова та ін. Втім, незважаючи на значний науковий доробок, існує висока швидкість змін у цій сфері, що робить актуальним дослідження за даним напрямом. На

нашу думку, наразі потребує опрацювання питання щодо оцінювання ефективності державної політики зайнятості населення в контексті проблематики подолання бідності в Україні, що і є метою статті.

Отже, автори даної статті пропонують проаналізувати державну політику на ринку праці в контексті виконання Стратегії подолання бідності за двома напрямками: результативність впливу діяльності служби зайнятості на зменшення безробіття та можливість зайнятості для робочої сили в Україні.

І. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ НА ЗМЕНШЕННЯ БЕЗРОБІТТЯ

Кращим показником ефективності проведення державної політики зайнятості слід вважати знаходження рівня безробіття в межах його природного рівня, тобто 4–5% від загальної кількості робочої сили. За результатами аналізу статистичних даних було виявлено перевищення природного рівня безробіття протягом досліджуваного періоду. Водночас за період дії Стратегії подолання бідності намітилася тенденція до зменшення рівня безробіття – з 9,3% у 2016 р. до 8,2% у 2019 р. (рис. 1). Таким чином, у цілому, політика держави щодо подолання безробіття має позитивні результати, але на даний час не характеризується як достатня. Отже, необхідно продовжувати активну роботу за цим напрямком.

За оновленим прогнозом Мінекономіки, рівень безробіття у 2020 р. становитиме 9,4% від загальної кількості працездатних, тобто 1,5–2 млн осіб. Проте в умовах початку нової світової кризи та пандемії коронавірусу складно оцінити реальну ситуацію з безробіттям, адже все залежатиме від тривалості карантинних заходів та їх наслідків. Відомо, що на подолання

ситуації, що склалася на ринку праці через карантин, Кабінет Міністрів України виділив 6 млрд грн [6].

Розглянемо детальніше ефективність роботи служби зайнятості за період діючої Стратегії подолання бідності. Перш за все, про ефективну роботу свідчать показники досягнення цілей (завдань), що стоять перед організацією. Так, Положенням про державну службу зайнятості [8] визначені основні її завдання, серед яких:

- ✦ сприяння громадянам у підборі належної роботи;
- ✦ надання роботодавцям послуг із добору працівників;
- ✦ участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру;
- ✦ сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності, зокрема шляхом надання індивідуальних і групових консультацій;
- ✦ проведення професійної орієнтації населення;
- ✦ додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці.

У контексті виконання Стратегії подолання бідності службою зайнятості проводилася активна робота щодо працевлаштування осіб, що звернулися до служб зайнятості. Звернімо увагу на те, що служба зайнятості починає працювати з особами, які втратили роботу чи не змогли працевлаштуватися, до набуття такими особами статусу безробітного. Тому показником досягнення цілі «сприяння громадянам у підборі належної роботи» слід вважати таке: кількість осіб, що звернулася до служби зайнятості та були працевлаштовані до набуття статусу безробітного (адже чим ефективніше співпрацюють служба зайнятості та від-

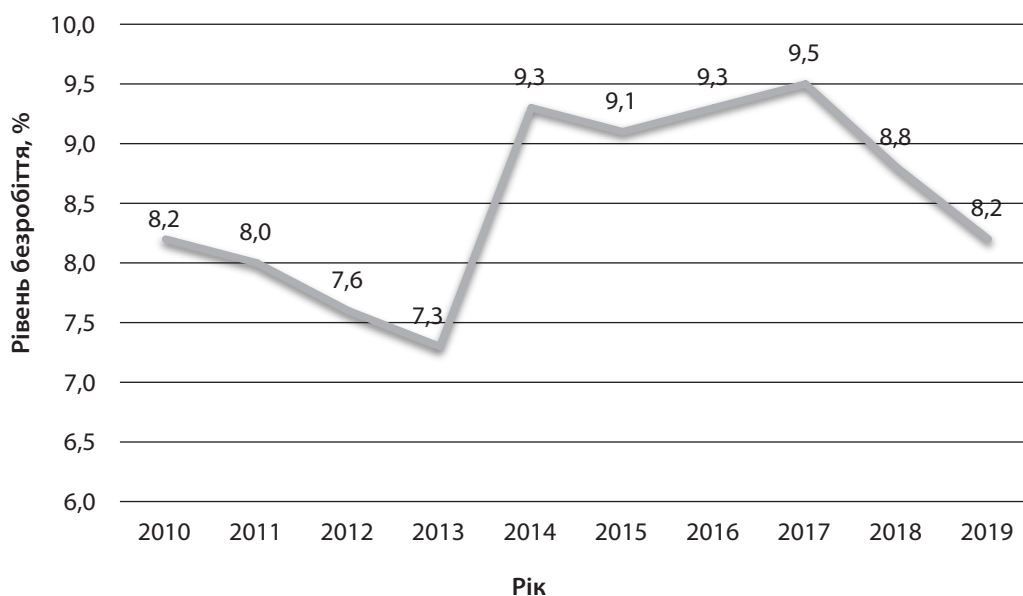

Рис. 1. Рівень безробіття в Україні (за методологією МОП), %

Джерело: складено за даними [7].

повідна людина, тим ефективнішою є робота служби зайнятості). Досягнення даної цілі наведено на *рис. 2*.

Розглянемо рівень досягнення цілі «надання роботодавцям послуг із добору працівників» (*рис. 3*).

Як засвідчують дані статистики, робота служби зайнятості з роботодавцями ведеться продуктивно, адже поступово зростає кількість вакансій, про які роботодавці заявили. Така тенденція свідчить про підвищення рівня довіри до даної установи з боку бізнесу. Разом із тим, кількість вакансій, на які працевлаштовані особи, що звернулися про допомогу до служби зайнятості, зменшується. Це свідчить про існування проблем у підборі персоналу. Зокрема, причиною цього може бути невідповідність якості

робочої сили вимогам роботодавця. Підтвердженням цього є аналіз кон'юнктури ринку праці. Зокрема, дані *рис. 4* демонструють те, що пропозиція робочої сили на ринку праці суттєво перевищена за всіма професійними групами, але найбільше за такими як: кваліфіковані робітники сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства (у 2018 р. на одне вільне робоче місце претендувало 32 особи); законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі) (на одне вільне місце претендувало 14 осіб). Варто відзначити, що така ситуація зберігалася протягом усього досліджуваного періоду (2015–2018 рр.). До позитивних зрушень можна віднести тренд зниження навантаження на одне вільне робоче місце за всіма професійними групами.

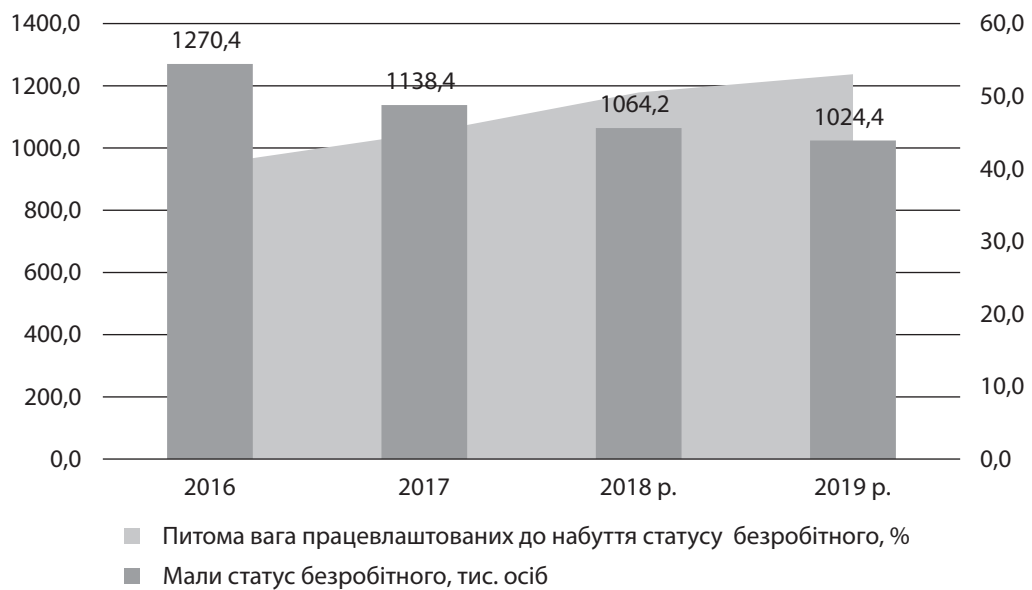

Рис. 2. Працевлаштування осіб, що звернулися до служби зайнятості до набуття ними статусу безробітного
Джерело: складено за даними [9].

Рис. 3. Надання роботодавцям послуг із добору працівників за 2016–2019 рр.

Джерело: складено за даними [9].

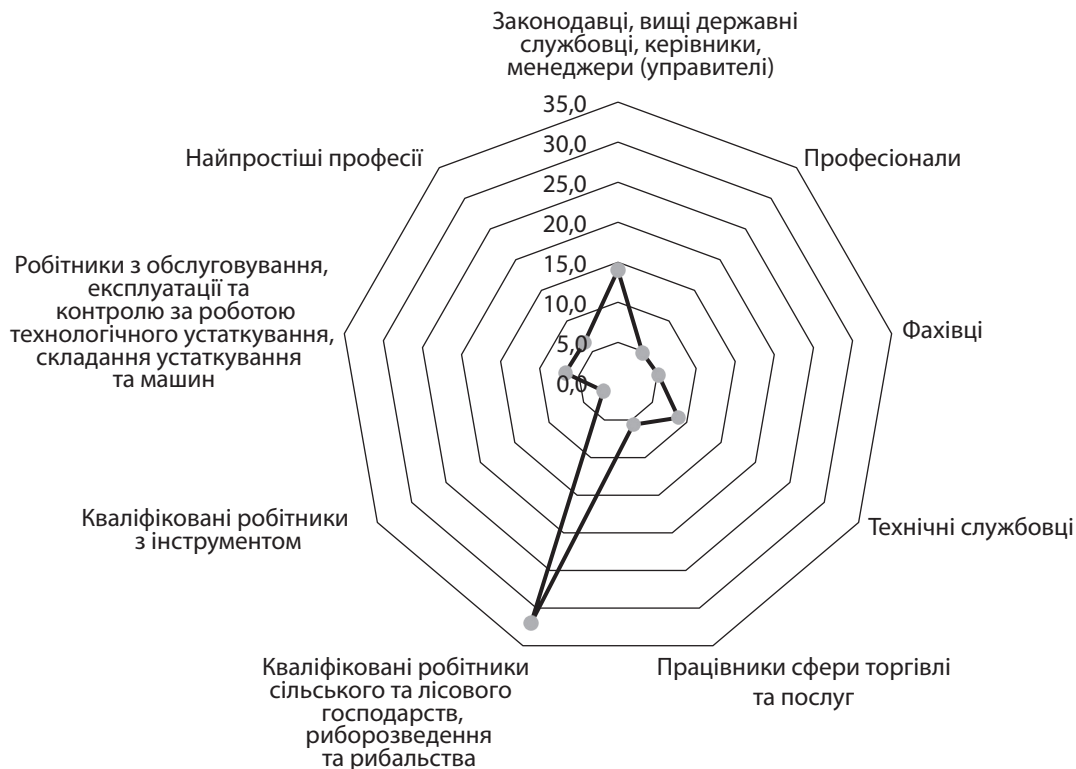

Рис. 4. «Навантаження» на одне вільне робоче місце в Україні в 2018р.

Джерело: складено за даними [9].

Далі розглянемо результативність діяльності служби зайнятості за напрямками: професійне навчання безробітних, участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру, сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності (табл. 1).

Дані табл. 1 засвідчують, що за всіма згаданими напрямками діяльності відбувається скорочення обсягів робіт. Так, щороку зменшується кількість безробітних, що були на обліку у службі зайнятості та проходили професійне навчання, зокрема середньорічний темп зниження залученості до профнавчання безробітних протягом 2016–2019 рр. склав близько 6%. Так само скорочувалася чисельність безробітних осіб, що долучалися до громадських та інших робіт тимчасового характеру: з 2016 р. по 2019 р. на 36,9 тис. осіб менше стало залучатися до такого виду робіт.

Як засвідчують дані табл. 1, відбулося зниження і кількості працевлаштованих безробітних шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю (тобто на реалізацію власного бізнес-проекту, підприємництва) – фактично щорічні темпи зменшення залученості до самозайнятості, підприємництва склали 7,3%. А також за досліджуваний період відбулося несуттєве зниження працевлаштування шляхом компенсації витрат роботодавцю єдиного внеску (в середньому на 1,7% щорічно). Разом із тим наголосимо на тому, що і чисельність безробітних за методологією МОП скорочувалася протягом досліджуваного періоду (з 1678,2 тис. осіб. у 2016 р. до 1487 тис. осіб

у 2019 р.), при цьому темпи зменшення кількості безробітних склали в середньому за рік 3,9%. Тобто це зіставно з темпами змін згаданих показників, але не доводить, що робота за напрямками «участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру», «сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності», «здійснення професійного навчання» відбувається на високому рівні.

Втім, такий аналіз не дозволяє довести, що заходи, які застосовує держава на ринку праці, достатньо. Тому розглянемо другий зріз, що дозволить побачити, чи дійсно політика на ринку праці сприяє скороченню бідності через більшу доступність робочих місць.

II. МОЖЛИВОСТІ ЗАЙНЯТОСТІ ДЛЯ РОБОЧОЇ СИЛИ В УКРАЇНІ

Про можливості зайнятості свідчать показники доступності робочих місць, тобто можливостей щодо працевлаштування. Отже, протягом досліджуваного періоду слід відзначити такі основні тенденції. По-перше, в цілому на ринку спостерігається постійна трудонадлишкова кон'юнктура. При цьому перевищення пропозиції робочої сили над попитом – у середньому в 6 разів (рис. 5).

Фактично це свідчить про складну ситуацію на ринку праці, тобто можемо констатувати наявність суттєвих ризиків щодо можливості вплинути на зниження рівня бідності населення в цілому. Адже в разі

Досягнення деяких цілей службою зайнятості в розрізі аналізу виконання Стратегії подолання бідності

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Зміни показника 2019 р. порівняно з 2016р.	Середньорічні темпи змін за весь досліджуваний період, %
Проходили професійне навчання безробітні, тис. осіб	166,6	163,0	147,3	138,6	-28,0	5,9
Працевлаштовано безробітних за направленням служби зайнятості, у т. ч.:						
– шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю, тис. осіб	3,8	1,9	1,8	2,4	-1,4	7,3
– з компенсацією витрат роботодавцю єдиного внеску, тис. осіб	12,7	12,1	14,9	11,4	-1,3	1,7
Усього брали участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру, тис. осіб	236,8	220,3	211,9	199,9	-36,9	5,5

Довідково: чисельність безробітного населення (за методологією МОП) за цей період становила: 2016 р. – 1 678,2 тис. осіб, 2017 р. – 1 698,0 тис. осіб, 2018 р. – 1 578,6 тис. осіб, 2019 р. – 1 487,7 тис. осіб.

Джерело: складено за даними [9].

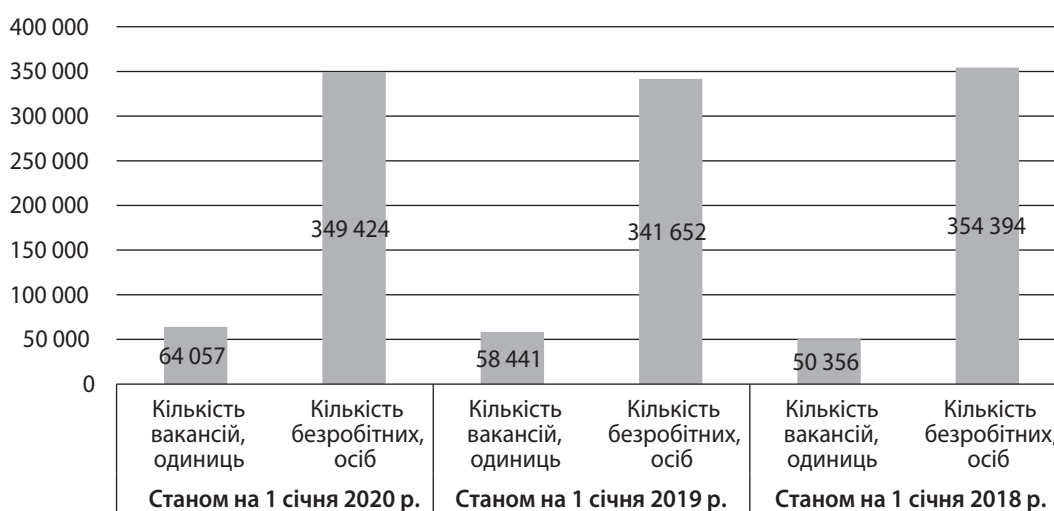

Рис. 5. Пропозиція (кількість безробітних) і попит (кількість вакансій) на робочу силу в Україні протягом 2017–2019 рр.

Джерело: складено за даними [9].

неможливості забезпечити сім'ю доходом постає логічне питання: «Хто і з яких джерел буде утримувати цю сім'ю?». В одному випадку – держава компенсує частину витрат, наприклад надаючи субсидії на газ чи комунальні послуги, а в іншому – людина потрапляє в «коло бідності».

Відповідно до даних рис. 6 спостерігаємо суттєвий надлишок робочої сили за такими видами економічної діяльності, як сільське господарство, добувна та переробна промисловість, фінанси та страхова діяльність, професійна та наукова діяльність, інформація та телекомунікації тощо. Однією з причин такого звуження є зміна ландшафту економіки та прогресу-

вання диспропорцій між вимогами до робочої сили та наявними ресурсами праці [10]. Також бачимо, що за жодною з позицій немає надлишку робочих місць. Отже, це свідчить про звуження ринку праці та зменшення можливостей працевлаштування, а при збереженні такої ситуації, як наслідок, соціальне напруження і соціальне навантаження на державні фонди буде лише зростати.

Ситуація на ринку праці погіршується ще й таким явищем, як приховане безробіття, неповна зайнятість, що також посилює ризики бідності працюючого населення. У наведеній *табл. 2* очевид-

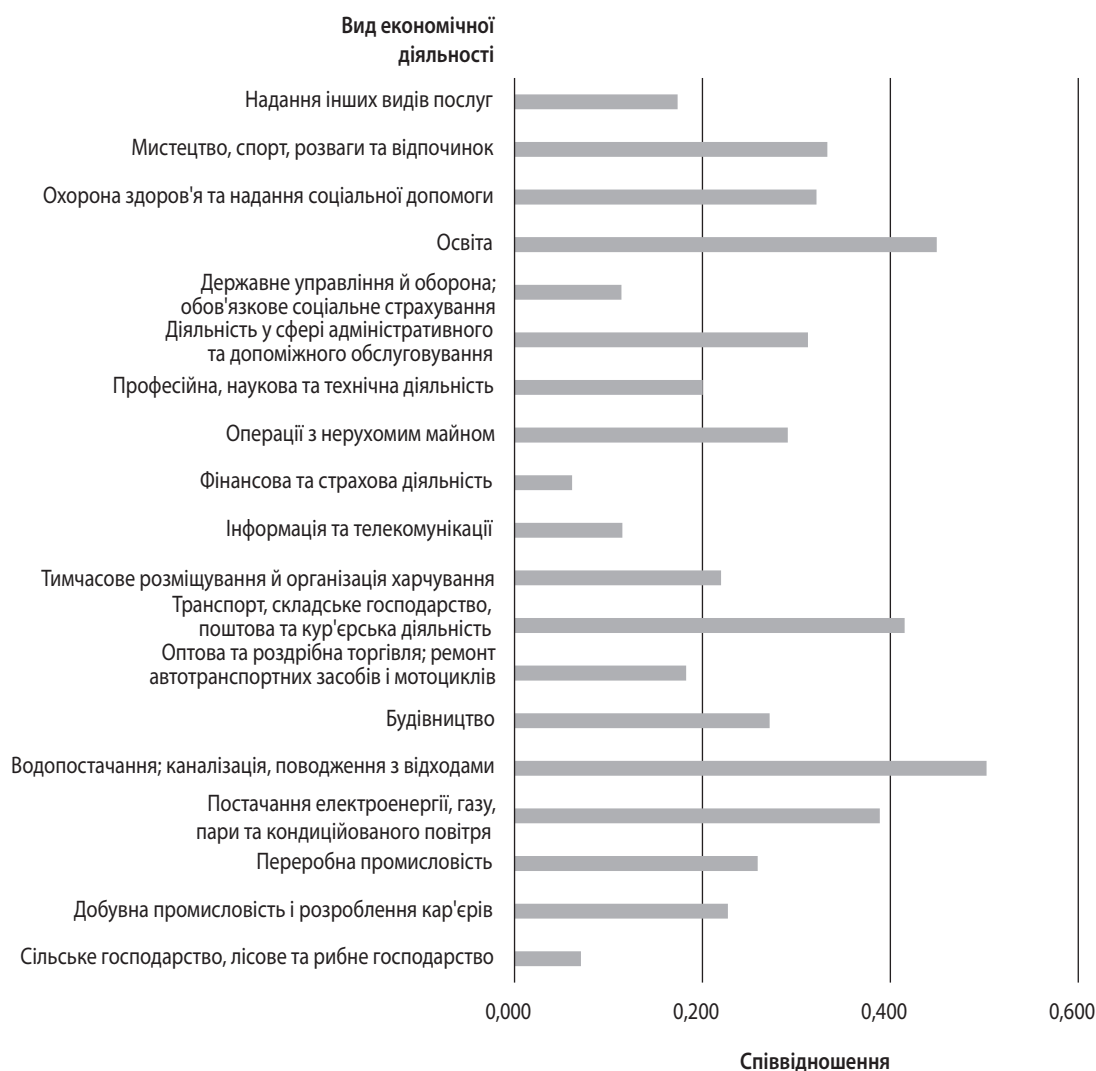

Рис. 6. Співвідношення попиту та пропозиції на робочу силу за видами економічної діяльності в Україні (у середньому за 2017–2019 рр.).

Джерело: складено за даними [9].

Таблиця 2

Кількість працівників, які перебували в умовах вимушеної неповної зайнятості, за видами економічної діяльності, 2017–2019 рр.

(у % до середньооблікової кількості штатних працівників в Україні)

Період	Знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)			Переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)		
	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
I квартал	0,9	0,5	0,4	2,7	2,0	1,7
II квартал	0,4	0,3	0,2	2,3	1,9	1,7
III квартал	0,3	0,2	0,1	2,1	1,7	1,5
IV квартал	0,3	0,2	0,2	1,8	1,7	1,7

Джерело: складено за даними [7].

ним є зменшення кількості осіб, які перебували в умовах вимушеної неповної зайнятості за 2017–2019 рр. При цьому сезонність роботи суттєво не вплинула на зайнятість, адже значної диференціації за кварталами

осіб, що переведені з економічних причин на неповний робочий день, немає. Разом із тим спостерігаються певні коливання відносно I кварталу в частині осіб, що знаходилися у відпустці без збереження за-

робітної плати. Вважаємо, що це зумовлено скоріше великою кількістю неробочих днів та низькою бізнес-активністю на початку року, а також невизначеністю у частині бюджетного фінансування в організаціях, що фінансуються з бюджетів різних рівнів.

Водночас наведена статистика свідчить про нездоровий фінансово-економічний стан досліджуваних підприємств і потенційні ризики втратити роботу для цих людей.

Суттєвим ризиком бідності є й невисокий рівень заробітної плати серед багатьох працюючих підприємств. Зокрема, за даними Мінсоцполітики, у I півріччі 2019 р. рівень бідності серед працюючих за відносним критерієм за витратами склав 19,9% (у I півріччі 2018 р. цей показник становив 20,2%), а за абсолютним критерієм за доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму – 15,6% (у I півріччі 2018 р. він сягнув 21,8%) [11]. Тобто, незважаючи на зменшення цього показника, сам факт того, що працююча людина та її родина є бідною при тому, що в умовах вимушеної неповної зайнятості знаходилося небагато працівників, свідчить про невідповідність гідним умовам оплати праці більшості підприємств.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вищевикладене, необхідно відзначити, що на шляху подолання бідності перешкодами залишаються обмеженість попиту на робочу силу та невідповідність якості робочої сили потребам роботодавців. Також залишається високим ризик потрапити до «когорти» бідних працюючим особам, у яких низька заробітна плата. У контексті виконання Стратегії подолання бідності залишилися невирішеними питання щодо формування сприятливих умов для розвитку інноваційних і трудозатратних видів виробництва, формування збалансованої політики підготовки кадрів, що відповідатиме потребам ринку, а також забезпечення гідної оплати праці для всіх працівників без виключення. Разом із тим перешкоди щодо подолання бідності знаходяться у площині менеджменту, управління економікою країни та підприємств.

Водночас держава спромоглася досягти суттєвих результатів на ринку праці в царині зменшення безробіття. Отже, основними здобутками державної політики зайнятості в Україні є налагодження ефективної взаємодії держави (в особі служб зайнятості) та бізнесу щодо обміну інформацією, покращення взаємодії з безробітними, зростання довіри до служб зайнятості з боку населення.

Незважаючи на те, що підтримка працездатного населення, яке зіткнулося з безробіттям, шляхом надання відповідних соціальних допомог у сучасних умовах, поза сумнівом, є важливим механізмом захисту, необхідно створювати сприятливі умови та підтримувати розбудову нових інноваційних сфер економічної діяльності. Важливим принципом для влади під час розробки заходів з реалізації стратегії боротьби з

бідністю має стати базування на трудовій, а не на соціально-дотаційній основі з пріоритетом довгострокових програм розвитку національної економіки та забезпечення високого рівня зайнятості [12].

Таким чином, з метою підвищення добробуту населення та зниження бідності в Україні в подальшому державна політика зайнятості населення має бути спрямована на створення нових робочих місць, що мають високу наукоємність, розвиток малого та середнього бізнесу, сфери обслуговування (креативних сфер економіки). Зокрема, це можуть бути програми розвитку наукових парків, підтримка молодіжних проектів у сфері науки, публікації, IT-технологій тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. World Bank. Understanding poverty: Poverty Overview. 16.04.2020. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>
2. Миллионы трудящихся живут в нищете // Новости ООН. 20.01.2020. URL: <https://news.un.org/ru/story/2020/01/1370941>
3. Plummer R. I'm in work 'but still struggling to get by' // BBC News. 19.06.2019. URL: <https://www.bbc.com/news/business-48677693>
4. Peña-Casas R., Ghailani D., Spasova S. and Vanhercke B. In-work poverty in Europe. A study of national policies, European Social Policy Network (ESPN), Brussels: European Commission, 2019. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&langId=en&newsId=9378>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії подолання бідності» від 16.03.2016 № 161-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-2016-p>
6. Пирожок О. Мільярди безробітним: як громадянам і бізнесу отримати допомогу за новими правилами // Економічна правда. 29.04.2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/29/659965/>
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
8. Наказ Мінсоцполітики України «Положення про державну службу зайнятості» від 14.06.2019 р. № 945. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0733-19>
9. Державний центр зайнятості. Аналітична та статистична інформація. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/68>
10. Chala N., Poplavskaya O. The Interrelation Between Government and Business in Fighting Poverty in Ukraine. Humanizacja Pracy. 2017. No. 1. P. 25–38. URL: <http://www.humanizacja-pracy.pl/witryna/doc/Humanizacja%201%202017.pdf>
11. Міністерство соціальної політики України. Основні показники рівня життя населення у січні – грудні 2019 року. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Pokazniki-socialnoi-sferi.html>
12. Стратегія подолання бідності має базуватися на трудовій, а не на соціально-дотаційній основі – Ра-

хункова палата // Рахункова палата. 12.03.2019. URL: <https://rp.gov.ua/IntCooperation/Events/?id=69>

REFERENCES

- Chala, N., and Poplavskaya, O. "The Interrelation Between Government and Business in Fighting Poverty in Ukraine". Humanizacja Pracy. 2017. <http://www.humanizacja-pracy.pl/witryna/doc/Humanizacja%201%202017.pdf>
- "Derzhavnyi tsentr zainiatosti. Analitichna ta statystychna informatsiia" [State Employment Center. Analytical and Statistical Information]. <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68>
- [Legal Act of Ukraine] (2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-2016-p>
- [Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0733-19>
- "Milliony trudyashchikhsya zhivut v nishchete" [Millions of Workers Live in Poverty]. Novosti OON. 20.01.2020. <https://news.un.org/ru/story/2020/01/1370941>
- "Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. Osnovni pokaznyky ravnia zhyttia naselennia u sichni - hrudni 2019 roku" [Ministry of Social Policy of Ukraine. The Main Indicators of Living Standards in January - December 2019]. <https://www.msp.gov.ua/timeline/Pokazniki-socialnoi-sferi.html>

Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. www.ukrstat.gov.ua

- Pena-Casas, R. et al. "In-work poverty in Europe". A study of national policies, European Social Policy Network (ESPN), Brussels: European Commission, 2019. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&langId=en&newsId=9378>
- Plummer, R. "I'm in work 'but still struggling to get by'". BBC News. 19.06.2019. <https://www.bbc.com/news/business-48677693>
- Pyrozok, O. "Miliardy bezrobotnym: yak hromadianam i biznesu otrymaty dopomohu za novymy pravylamy" [Billions of Unemployed: How Citizens and Businesses Get Help under the New Rules]. Ekonomichna pravda. 29.04.2020. <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/04/29/659965/>
- "Stratehiia podolannia bidnosti maie bazuvatsia na trudovii, a ne na sotsialno-dotatsiinii osnovi - Rakhunkova palata" [The Strategy for Overcoming Poverty Should Be Based on Labor, Not on a Social Subsidy Basis - the Accounting Chamber]. Rakhunkova palata. 12.03.2019. <https://rp.gov.ua/IntCooperation/Events/?id=69>
- "World Bank. Understanding poverty: Poverty Overview". 16.04.2020. <https://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>

УДК 331.104
JEL: J20

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ ПРАЦІ: ДОЦІЛЬНІСТЬ ТА НАСЛІДКИ

©2020 РУДАКОВА С. Г., ЩЕТИНІНА Л. В., ШЕВЧУК О. В.

УДК 331.104
JEL: J20

Рудакова С. Г., Щетиніна Л. В., Шевчук О. В. Законодавчі ініціативи у сфері праці: доцільність та наслідки

Метою статті є оцінка доцільності прийняття Закону України «Про працю», а також обґрунтування бажаних підходів до розробки нового (або доповнення діючого Кодексу законів про працю) Трудового кодексу. Як правило, питанню нового законодавчого документу у сфері праці приділяють увагу практики, тобто, на нашу думку, до цього процесу не достатньо залучені науковці, які досліджують сутність явищ і процесів. Погляд тільки з боку практиків не є виправданим з огляду на їх націленість на результат і недооцінку комплексного або системного підходу. Різні підходи до нового базового законодавчого документа у сфері праці можна систематизувати. Частина «небайдужих» відстоюють думку щодо прийняття нового юридичного документа, а головним аргументом є застарілість положень Кодексу законів про працю, який затверджений у 1971 р. Інші учасники дискусії вважають, що регулювання соціально-трудова відносин не вартє окремого кодексу, а достатнім буде формат закону. На їх думку, відносини між працівниками та роботодавцями в сучасних умовах індивідуалізуються, що не вимагає такого значного втручання держави та інших суб'єктів соціально-трудова відносин, як було раніше. Є також думка, згідно з якою слід залишити діючі статті Кодексу, що забезпечуватиме відносно сильний соціальний захист працівників. Вважаємо доцільною останню точку зору. По-перше, рік затвердження документа не є переконливим аргументом – наприклад, трудове законодавство в США базується на законодавчих документах, прийнятих протягом 1935–1974 рр., в яких змінювалася інтерпретація положень відповідно до вимог практики. По-друге, прийняття нового юридичного документа може призвести до невиправданих додаткових зусиль, а також руйнування ефективних управлінських технологій і практик.

Ключові слова: трудовий кодекс, організація та нормування праці, управління персоналом, соціально-трудова відносини.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-241-246>

Табл.: 2. **Бібл.:** 9.

Рудакова Світлана Григорівна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: svetlana.rudakova.home@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0623-6140>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/K-7671-2018>

Щетиніна Людмила Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: sludval@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1519-0647>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/K-7671-2018>

Шевчук Олена Володимирівна – старший викладач кафедри управління персоналом та економіки праці, Київський національний економічний уні-